

NEURE JAIOTETXEA

Esker onak eskatzen dau-ta, ez gaitzean inoiz be geure jaiot-lur zatiaz aitzu. Bere aurrean orban guztiak ito beitez, itzal oro zurbil Jaiotetxe! Ezkutuz dardarati! Nik aspaldi, neurea ikusiz, ez dot begi-atsegiñik izan. Ogei bat urte dira igaro zu begixtatu bage. Neure gura-soen egoitza, neure kuma ta seaska; ni sortu ninduen gela ta oia, inoren eskutan! Etzaitut ikusi nai izan! Min neban biotzean: ezin ezelan be zu ikusten azartu!

Aurten, baiña, azaroaren 15'an zu, Atxuriarte, ikusten eta laztantzen joatea otu jakun. Ni be joan nendilla Amoroto'ra meza emoten, ilbarri zan gure Jose, nire arrebarentzat eta niretzat loba, gazte jatorraren otoiitz egitera. Eguraldi tristea goizetik. Gasteiz'tik eta, zintzo-zintzo billa etorri jatazan ezker, jagi ta kotxera. Gizonak ez dau bere guraria bakarrik bete bear.

AMOROTO

Amoroto zan gure jomuga. Markiña'n il jakun ezbearez Jose Fundazuri Onaindia, baiña bere jaioterrian be adiskide ta lagun asko ebazala gogoraturik, an be, urren-go domekaz Ziarrotzan, azaroaren 22'an markiñaldeko lagunak egingo eutosen lez, guk 15' an Amoroto'n egin nai izan geuntson. Beingoan ez aztu adiskideak.

Eta talde polita alkartu giñan Amoroto'n. Aurreko egunez ugari ta domeka goizez euri-antzer jo arren, euzkiak eguerdirako uxatu zituan lainoak guztiz eta aldi agertzen zan nire erria, eta bardin bertako jentea. Naiz-ta nire erriak garagarrillaren 4'an ospatu erriko jaiak, eleizeak il onen 11'an ospatzen, eta oindiño Oleta ta inguruetatik gora San Martin jaiak iragarten ebezan paper aundiak agertzen dira zugatz-enborretatik eta postietatik dingilizka, aizearen jolaski.

Ezin lei ukatu guk otoiizerako gogoa genkarrenik. Orretan gartsu jardunik, ume giñala, orduko abade jaunak, iganderoko dotriña ostean, arduraz azaldu ta erakutsi oi euskuezan San Martin eta beste santuen irudi txiki ta aundiak, egiazko deboziñoz begiratu ta miretsi genduzan. Bardin eleiz-barruko ikusgarri guztiak be, zutoin eder, koru, orma jagi ta abar. Ederra da, izan be, Amoroto'ko eleizea.

Kanpora urtenik, plaza edatua miretsi genduan, eta Udaletxea, gure antxiñako eskola, taberna biak, lengo dotriña lekua orain txoko biurtua, aurreko arte zarra, urtetsu ta ikusgarri, kanposantua, gorago Santa Barbara ermitea, futbol-zelaia, frontoi nasaia, zurezkoa oso, eskola barri dotore-dotorea... Erdi-iparraldera begiak itzuli ezker, beean Olate daukagu jatetxe apaiñakaz, urrin-

txoago Kantauri itxasoa, Lekeitio ta Mendexa laztankide ditula. Bizkaiko errietan ondo sotilla da Amoroto.

OLETA

Oleta'n bazkaldu dogu, "Ibai-gain" deritxon jate-txean, este-ontziak jaki gogoz aseturik. Ur aundia dakar onaiño erreka ta emendik aurrera ibai dan Lea nasaia, Oiz eta inguruetak muiño, troka ta zuloetatik artutako ixurkiz asea datorrenak. Astitsu ta pozarren emon dau-tsaguz begiak; bidez bestaldetik daukagu baita Maiatz-Pazkoz gure egunetan, eta gaur bardin, dantza-leku bizia zana be. Udazkena izanagaitik, jente ugari dabil Oleta'n bazkal aurretik lez bazkal ostean, eguzki gozatsuan. Gu bardin, zaar ta gazte, mosu-gorri ta berbatsu. Baiña... Atxuriarte'ra joan bear dogu; an jaiok bai gara ni ta nire arreba ta onen seme-alaba bi, eta ango odola daroe, edo eroango dabe, beste iru gazteak be.

Beraz, zoli-zoli, bakotxak bere kotxea arturik, Milloi ta Plazakola'tik zear Markiña'ra doan bidean gara. Eskumara itxi dogu, begiak itxi-edegi baten, Amoroto'rakoa. Or Pabi gure egunetako probalariaren etxea eskuma ta Okabixo ezker. Eta Armiña koba-zuloak, eta bertatik bide bi egiten, guk eskumakoa arturik, Beeko Errota ondoz Ikan'era gara.

ATXURIARTE

Leen Beeko Errota'tik gora joan oi gintzazan Atxuriarte'ra, baiña piñu-lorreetan dabilzalako, bideak bašaz eta lupetzez lorrinduta daukaguz oso. Ikan Beeko'tik Txopite'ra, barriz, naiz-ta pizkat aldatz-gora, azpia arri-zeez eta galipotez igurtzitako bide ez nasai baiña egoki ta garbia daukagu. Perretxikutan eta eizan dabilzanak ba-dakie bide onen barri, berrituarrak batez be.

Eta emen gara, Txopite'n; kotxe ta jente da berton. Danok agurtu doguz txeratsa, ezagunak eta ez-ezagunak. Guk danak ditugu etxeko. Eta biotzeko. Eta auzoko, emendik zortzi minutura ta goitik beera bait daukagu Atxuriarte. Emengoak ziran nire eskola-lagunak, emengoak jolaskide, emengoak, nire antzera, etxe ta leku onei agur-egiñik, praille, abade ta lekaieme joanak; emen-emendik agiri dira Errena, Enpan, Zarkunbide, Moko baserriak, guk ondo ezagutuak. Agur, danoi!

Gero arte esanaz, gu guztiok jaiotetxerako bidea artu dogu; batzuk andik, beste batzuk emendik, ixil-samar danok, biotz-zirrara gozotan. Ak negar-anpuluz

begiak, onek loturik miiña. Nik onela: "Leen etzan mendi au ain erripa". Barruko gorapilloa nai neban gorde. Besteak be era barean joiazan, zerbait ezkutatu nairik.

Nire loba Floren, azken baten, pizkat aurreratuta, oiuz asi jakun: "Emen, emen dago!" An egoan, egon be, gure baserria, gure jaiotetxea, Atxuriarte, piñu-estalkiz gordeta. Beerantz joian eguzkiak, ler-osto artetik, maitekor emotsazan azken erraiñuzko loxingak. Eta sorginduago egian onek nire sortetxea. Ipar-ekaldira begira datza nire jaiotegi matzala, lau txiki batean, leenago solo, landa ta fruta-igali zugatzez esitua, gaur dana piñu insignis baltzez josia.

Biotzak eztanda! Ez dakigu zer adierazo! Azkenez, danok batera poz-oiuka: "Agur!, agur, oillo-lur!" "Agur, jaiotetxe laztan!" Barriri guk begiak malkoz! Eskerron jario daukat nik biotza. Zu laga ta urrindu nintzan ni; baita etzaitut iñoiz aztu! Eskerrak zuri izan naz nazana! Eskerrik asko, diñotzut, neure baserri eder! Zeurea nozu! Zeurea izango!

Bakotzak bere eskaria ta otoitza egin ondoren, luzaro gagoz begira, aurrekaldean tente, leio, balkoi, asate, teillatu-rtz, erdiko ate, gaur artzain batek giltzez itxia; ezkerreko leiora erkiña eroanaz, nire loba Maritxu'k: "Gela orretan jaio nintzan ni". Nik erantzun: "Baita ni be, ziur asko; nire amak eukana, orixe da". Eta nik, txapela erantzita, "Agur, Mari" bat esan dot.

Au ta bestea ikusi guraz bete eziñik gabiltz. Etxe ondotoxan osiña; leenago lez dago: asiera baten ez egoan ur asko Atxuriarte'n, baiña gure aita ta aitaita (nire arrebaren senarra ta nire aita Migel) argi ta erneak ziran eta urez polito ornidu eben etxaldea, Menditsu azpitik etxerako ta beeko errekatik abererentzat ekarririk.

Bakartadeko "etxea izan arren, ez jakon ezer palta: sagar asko artzen zan eta dolarea eukan; arto ta gari meta ederrak, eta ortarako makiñak eukazan. Urte asko ez dirala, barriztau egin zan gure etxea, barru ta kanpo,

pisu bat geiago jasorik. Bertanbera itxitako etxe ta aterpeak laster jausi oi dira lurrera; Atxuriarte barriz, gordin eta jas aundiko aurkitu genduan. Bego orrela urte luzetan.

Bahia... maite dan izakia ezin laga beingoan. Nire jaiotetxe onen gela ta gaiñerakoak amak eta nik beñola, ni txikitxo nintzala, "Sakon" deritxogun iparraldean sarturiko tui-olez apainduak ei dira. Benetako poza ekarri eustan au jakiteak. Leiotik or agiri dira oraindik sukaldean, maia, arasak, marmolezko garbiasko... Baita naigabe-zitada be: etxostean, guztiok maite genduan ereiñotza trontzaz ebagi dauskue. Beso doillorak! Azpi-ondu giarra agiri da bakar-bakarrik.

ARRASTI BIKAIÑA

Ikustaldi au gomutagarri izan dakigun, urtez urte izan be, andik eta emendik Kodak bizkorrez argazkiak atera dautsaguz Atxuriarte'ri. Ez, ez daigula egundo aztu geure jaiotetxea! Bebil maitetsu geure biotzetan eta ezpanetan. Eta, gaurkoz beintzat toki lilluragarriaz ondo asetu gareanean, ostera be Txopite'runtz artu dogu.

Sakon gaiñetik gorantz egiterakoan, onan diñogu: "Or gure sagastia, ortik igon oi giñan eskolara ta eleizara. Gure etxeari Atxuriarte deritxo, eta guk: "Gu baiño argiago ziran antxiñakoak; ederto be ederto ipiñita dauko daroan izena; aitz zuri mokorra emetik eta aitz-zuri mokorra andik eta bien artean gure egoitza".

Txopete'ra orduko ia-ia illundu jaku. Lagun pilloa etxe aurrean, bertakoak eta ara etorriak, gu legez. Jau-regitarrai agur gozoa egiñik, gu etxera, batzuk Markiñara, beste batzuk Gasteiz'era eta ni Larra'ra. Eskerrik asko, Jauna!

AITA

URTE BARRIA - ARPIDETZA -SARI BARRIA

1988 URTERAKO ARPIDETZA-SARIA

1.000 PEZETA IZANGO DA.

GURE IRAKURLEAK GOGO ONEZ ARTUKO

DABELA USTE DOGU GORAKADA AU ETA

BIOTZEZ ESKERTZEN DAUTSEGU

EUSKERAZALEAK